

ประเด็นยุทธศาสตร์ สป. ที่ ๒ พัฒนาศักยภาพคนให้มีคุณภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ ศึกษาดิจิทัล ภาค ๒ ที่ ๔ ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชากรทุกช่วงวัยอย่างทั่วถึง

ชื่อโครงการ: โครงการเสริมสร้างเรียนรู้การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ (ตา ย่า จำหู่จะดูแลเอง) โครงการต่อเนื่อง ปี ๒๕๖๒-๒๕๖๕)

หลักการและเหตุผล

จากในรอบศตวรรษที่ผ่านมา ขนาดของประชากรในประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นมากถึง ๘ เท่าตัว จำนวนประชากร ๘.๓ ล้านคน จากที่สามะโนประชากรทั่วราชอาณาจักร ปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ แฉงนับได้ เพิ่มเป็น ๖๕.๙ ล้านคน ตามที่แฉงนับได้ด้วยสามะโน ประชากรและเคหะครั้งล่ำสุดเมื่อปี ๒๕๕๓ ในปี ๒๕๕๖ ประมาณว่า ประชากรที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยทั้งหมดมีอยู่ประมาณ ๖๖.๗ ล้านคน โดยเป็นคนสัญชาติไทยและไม่ใช่นสัญชาติไทย แต่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร ๖๔.๖ ล้านคน และแรงงานข้ามชาติอีกประมาณ ๒.๑ ล้านคน ในระยะเวลา ๒๐ - ๓๐ ปีที่ผ่านมา ถ้าไม่นับรวมผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติที่หลั่งไหลจาก ประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงานในประเทศไทยแล้ว ประชากรไทย ได้เพิ่มซ่ำลง อย่างมาก เมื่อ ๔๐-๕๐ ปีก่อน ประชากรไทยเพิ่มด้วยอัตราที่ สูงมาก คือ สูงกว่า ร้อยละ ๓ ต่อปี ปัจจุบันประชากรไทยเพิ่มด้วยอัตราเพียงร้อยละ ๐.๕ ต่อปี และมี แนวโน้มว่าอัตราเพิ่มจะลดต่ำลงไปอีก ในช่วงเวลา ๓๐ ปีนับจากนี้ จำนวนประชากร ไทย ไม่รวมแรงงานข้ามชาติจะอยู่ในราว ๖๔ - ๖๖ ล้านคน ในขณะที่ขนาดของประชากรไทยอยู่ในสภาพค่อนข้างคงตัว โครงสร้างอายุของ ประชากรได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จากที่เคยเป็นประชากรเยาว์วัยในอดีต ได้กลายเป็นประชากรสูงอายุในปัจจุบัน และกำลังจะสูงวัยยิ่งขึ้นอย่างรวดเร็วในอนาคต

ในระยะเวลา ๓๐ ปีที่ผ่านมา โครงสร้างอายุของประชากรไทยได้เปลี่ยนแปลง ไปอย่างมาก ประชากรไทยกำลังสูงวัยขึ้นอย่างรวดเร็ว สาเหตุที่ทำให้ประชากร สูงวัยขึ้น ได้แก่ อัตราเกิดที่ลดลง และอายุของคนไทยที่ยืนยาวขึ้น พิระมิดประชากร ณ เวลาต่างๆ แสดงให้เห็นการสูงวัยของประชากรไทยได้อย่างชัดเจน พิระมิดประชากร เป็นแผนภาพที่แสดงโครงสร้างอายุและเพศของ ประชากรชายและหญิงในแต่ละช่วงวัยต่างๆ ด้วยกราฟแท่งที่วางตามแนวนอน กราฟแต่ละแท่งจะแสดงกลุ่มอายุ และวางเรียงกันจากกลุ่มอายุน้อยที่สุดอยู่ล่ำสุดและกลุ่มอายุที่สูงขึ้นไปจนถึงกลุ่มอายุสุดท้าย กราฟแท่งแสดงอายุของประชากรชายจะอยู่ทางซ่ำย และประชากรหญิงอยู่ทางขวา โครงสร้างอายุของประชากรไทยในอดีต มีรูปลักษณ์เหมือนกับประชากรที่มี อัตราเกิดและตายสูง คือมีฐานพิระมิดกว้าง และยอดแหลม สัดส่วนและจำนวนประชากรวัยเด็กจะมีมากกว่าประชากรวัยสูงวัยตลอดมา เมื่อนับร้อยปีก่อน ประชากรที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยน่าจะมีประชากรวัยเด็กที่อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี คิดเป็นอัตราส่วนเกือบร้อยละ ๕๐ หรือเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมด ในขณะที่ประชากรสูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป) มีอยู่ไม่ถึงร้อยละ ๕

เมื่อเปรียบเทียบพิระมิดประชากรไทยในช่วงห้าสิบปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๓, ๒๕๒๓, ๒๕๓๓, ๒๕๔๓, ๒๕๕๓ และต่อไปในอนาคตในปี ๒๕๖๓, ๒๕๗๓ และ ๒๕๘๓ จะเห็นได้ชัดว่า พิระมิดของประชากรไทยมีการเปลี่ยนรูปไปจากในอดีตเมื่อ ๔๐-๕๐ ปีก่อน ที่พิระมิดมีฐานกว้าง สัดส่วนของประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี) ใน พ.ศ. ๒๕๑๓ คิดเป็นร้อยละ ๔๕ ของประชากรทั้งหมด อันเนื่องมาจากในช่วงเวลานั้นประเทศไทยยังมีการเกิดสูง และการตายที่สูง ทำให้ยอดของ พิระมิดมีลักษณะแคบ สัดส่วนของประชากรสูงอายุ (อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป) มีเพียงร้อยละ ๕ เท่านั้น จนในปี ๒๕๓๓ ฐานพิระมิดเริ่มแคบลง เพราะอัตราเกิดได้ ลดต่ำลง ส่วนบนของพิระมิดเริ่มป้านขึ้นเพราะชีวิตคนไทยยืนยาวขึ้น มาถึง ในปี ๒๕๔๓ และ ๒๕๕๓ ที่ฐานของพิระมิดแคบลงไปอีกในปี ๒๕๕๓ สัดส่วนประชากร วัยเด็กลดลงเหลือร้อยละ ๑๙ ในขณะที่สัดส่วนของประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๓ ในอนาคตฐานของพิระมิดจะยิ่งแคบซ่ำและ

ส่วนยอดจะกว้างมากขึ้น จนในที่สุดปี ๒๕๘๓ สัดส่วนของประชากรวัยเด็กจะลดลงเหลือเพียงร้อยละ ๑๓ และสัดส่วนของประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๓๒ อันเป็นผลมาจาก อัตราเกิดของประเทศไทยที่มีแนวโน้มว่าจะลดต่ำลงไปอีก ในขณะที่อายุคาดเฉลี่ยของคนไทยจะยืนยาวขึ้น

ระดับการสูงอายุของประชากร สามารถวัดด้วย “ดัชนีการสูงวัย” (Index of Ageing) โดยเป็น อัตราส่วนระหว่างประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ต่อประชากรอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี คูณด้วย ๑๐๐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีผู้สูงอายุกี่คนต่อเด็ก ๑๐๐ คน ตั้งแต่ปี ๒๕๑๓-๒๕๘๓ ดัชนีการสูงวัยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ในปี ๒๕๑๓ มีผู้สูงอายุเพียง ๑๑ คน ต่อเด็ก ๑๐๐ คน หลังจากนั้นปี ๒๕๕๓ ดัชนีการสูงวัยเพิ่มสูงเป็น ๖๗ คน และในปัจจุบัน พ.ศ.๒๕๕๖ ดัชนีการสูงวัยเพิ่มขึ้น สูงถึง ๗๙ คน ในปี ๒๕๖๑ หรืออีก ๕ ปีข้างหน้า ประชากรวัยเด็กจะมีจำนวนเท่าๆ กับประชากร สูงอายุ และหลังจากนั้นประเทศไทยจะมีจำนวนผู้สูงอายุมากกว่าเด็กไปเรื่อยๆ โดยใน พ.ศ.๒๕๘๓ จะมีจำนวนผู้สูงอายุสูงถึง ๒๕๑ คน ต่อเด็ก ๑๐๐ คน โครงสร้างอายุของประชากรไทยมีแนวโน้มที่จะสูงอายุขึ้นไปเรื่อยๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดปรากฏการณ์สำคัญที่มีผลต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก นั่นคือ การมีจำนวน ผู้สูงอายุ (อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป) มากกว่าจำนวนเด็ก (อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี) เป็นครั้งแรก ในประวัติศาสตร์ของประเทศไทยในปี ๒๕๖๑ หรือในอีก ๕ ปีข้างหน้า ดัชนี การสูงวัย จะมีค่าสูงกว่า ๑๐๐ ในปี ๒๕๖๑

ผู้สูงอายุเป็นประชากรกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งของประเทศ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุขทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น จำนวนผู้สูงอายุจึงเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ จากภาวะนี้ทำให้เกิดความตื่นตัวและเตรียมการเพื่อรองรับและให้การดูแลประชากรกลุ่มนี้มากขึ้น การดูแลและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุนับว่าเป็นภารกิจที่สำคัญสำหรับครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยรวม เพื่อให้เกิดการดูแลผู้อาวุโสแก่ผู้สูงอายุซึ่งนับว่าเป็นผู้ที่ทำคุณประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชนและสังคมมาก่อน จนถึงวัยที่ท่านสมควรได้รับการตอบแทน โดยการดูแลและห่วงใยท่านเช่นเดียวกับสิ่งที่ท่านได้ทำมา อนึ่งเนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่ประกอบไปด้วยการอยู่ร่วมกันของคนหลายๆกลุ่ม หลายๆภาษา หลายๆวัฒนธรรมและสังคมไทยส่วนใหญ่เป็นสังคมที่เกิดจากสถาบันหลักคือสถาบันครอบครัว และลักษณะของครอบครัวไทยก็เป็นครอบครัวขนาดใหญ่อันประกอบไปด้วย ญาติผู้ใหญ่ บิดา มารดา ลูก หลาน จึงทำให้เกิดความผูกพันและปลุกฝังให้เคารพในผู้อาวุโส หรือผู้สูงอายุ ซึ่งนับว่าเป็นประชากรรากฐานที่สำคัญของสังคม ชุมชน และประเทศชาติ

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท เห็นความสำคัญในการดูแลคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ จึงได้จัดทำโครงการเสริมสร้างเรียนรู้การดูแลสุขภาพผู้สูงวัยขึ้น

วัตถุประสงค์:

๑. เพื่อให้นักเรียนและนักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิตและโภชนาการของผู้สูงวัยเบื้องต้น
๒. เพื่อให้นักเรียนและนักศึกษามีทักษะในการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิตและโภชนาการของผู้สูงวัยเบื้องต้น
๓. เพื่อให้นักเรียนและนักศึกษาที่ได้รับการฝึกอบรม มีจิตสำนึกในการดูแลผู้สูงวัยไปใช้ในชุมชนได้

เป้าหมาย :

เชิงปริมาณ

นักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๒ - ๑๗ ปี จำนวน ๘๐๐ คน

เชิงคุณภาพ

- นักเรียนและนักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิตและโภชนาการเบื้องต้นผู้สูงอายุ
- นักเรียนและนักศึกษามีทักษะในการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิต และด้านโภชนาการเบื้องต้นผู้สูงอายุ
- นักเรียนและนักศึกษามีจิตสำนึกในการดูแลผู้สูงอายุไปใช้ในชุมชนได้

กลุ่มเป้าหมายของโครงการ :

นักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท

พื้นที่เป้าหมาย : สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย:

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
เชิงปริมาณ <ul style="list-style-type: none">ร้อยละของนักเรียนและนักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิตและด้านโภชนาการเบื้องต้นผู้สูงอายุในระดับมากร้อยละของนักเรียนและนักศึกษามีทักษะในการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิตและด้านโภชนาการผู้สูงอายุเบื้องต้นระดับมากร้อยละของนักเรียนนักศึกษามีจิตสำนึกในการดูแลผู้สูงอายุเบื้องต้นไปใช้ในชุมชนได้ระดับมาก	ร้อยละ ๑๐๐ ร้อยละ ๑๐๐ ร้อยละ ๑๐๐
เชิงคุณภาพ <ul style="list-style-type: none">นักเรียนนักศึกษานำความรู้ที่ได้รับไปใช้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้นักเรียนและนักศึกษามีจิตสำนึกในการดูแลผู้สูงอายุเบื้องต้นไปใช้ในชุมชนได้	

วิธีดำเนินการ:

ที่	กิจกรรมหลัก	ระยะเวลา	หน่วยงานรับผิดชอบ
๑.	ขั้นวางแผน (Plan) <ul style="list-style-type: none">๑.๑ วางแผนการปฏิบัติงาน๑.๒ ประสานงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง๑.๓ แต่งตั้งคณะทำงาน๑.๔ จัดทำโครงการและขออนุมัติโครงการ๑.๕ ประชาสัมพันธ์โครงการ	ตุลาคม ๒๕๖๒	กศน.

<p>๒. ขั้นดำเนินงาน (Do)</p> <p>๒.๑ จัดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะ เรื่อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักการดูแลสุขภาพจิตของผู้สูงวัยเบื้องต้น - หลักการดูแลสุขภาพกายสำหรับผู้สูงวัยเบื้องต้น - หลักการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงวัยด้านโภชนาการที่เหมาะสม - ฝึกปฏิบัติการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตผู้สูงวัยเบื้องต้น <p>๒.๒ จัดกิจกรรมพยาบาลวัยใสใจเย็นบ้านผู้สูงวัยใสชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ออกเยี่ยมบ้านผู้สูงวัยในชุมชนนักเรียนและนักศึกษาร่วมกับเครือข่าย - ปฏิบัติทักษะการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิตและโภชนาการของผู้สูงวัยในชุมชนของนักเรียนและนักศึกษา 		<p>พฤศจิกายน ๒๕๖๒</p> <p>-</p> <p>กรกฎาคม ๒๕๖๓</p>	<p>กศน.</p> <p>ศจ.</p> <p>สพม.</p> <p>สช.</p> <p>สอศ.</p> <p>สธ.</p> <p>พม.</p>
<p>๓. ขั้นตรวจสอบ (Check)</p> <p>การประเมินทักษะการดูแลสุขภาพผู้สูงวัยในชุมชนของนักเรียนและนักศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ด้านสุขภาพจิต - ด้านสุขภาพกาย - ด้านโภชนาการ 		<p>กรกฎาคม ๒๕๖๓</p> <p>-</p> <p>สิงหาคม ๒๕๖๓</p>	<p>ศจ.</p> <p>กศน.</p>
<p>๔. ขั้นปรับปรุงแก้ไข(Action)</p> <p>๔.๑ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปและจัดทำรายงานการประเมินโครงการ</p> <p>๔.๒ ประชุมคณะทำงานเพื่อนำข้อมูลจากรายงานการประเมินโครงการไปใช้ปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาการดำเนินโครงการต่อไป</p>		<p>กันยายน ๒๕๖๓</p>	<p>ศจ.</p> <p>กศน.</p> <p>สอศ.</p> <p>สช.</p> <p>สพม.</p> <p>สอศ.</p>

ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินการโครงการ

- ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๒ – ๓๐ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๓
- สถานศึกษาต้นแบบในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท จำนวน ๘ แห่ง
 ๑. สถานศึกษาของรัฐ ๒ แห่ง
 ๒. สถานศึกษาของเอกชน ๒ แห่ง
 ๓. สถานศึกษานอกระบบ ๒ แห่ง
 ๔. สถานศึกษาอาชีวะ ๒ แห่ง

งบประมาณที่ได้รับจัดสรรทั้งหมด:

จำนวน ๖๐๙,๐๐๐ บาท

รายละเอียดดังนี้ :

- ค่าจัดประชุมจัดทำแผนปฏิบัติการและประสานงานเครือข่าย (สถานที่ราชการ)
 - ค่าอาหารกลางวัน ๑ มื้อ ๆ ละ ๑๒๐ บาท ๒ วัน จำนวน ๓๐ คน เป็นเงิน ๗,๒๐๐ บาท
 - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ๒ มื้อ ๆ ละ ๓๕ บาท ๒ วัน จำนวน ๓๐ คน เป็นเงิน ๔,๒๐๐ บาท
- ค่าฝึกอบรม (สถานที่ราชการ)

- ค่าอาหารกลางวัน ๑ มื้อๆ ละ ๒๐๐ บาท ๑ วัน ๘ รุ่น จำนวน ๑๐๐ คน เป็นเงิน ๑๖๐,๐๐๐ บาท
 ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ๒ มื้อ ๆ ละ ๓๕ บาท ๑ วัน ๘ รุ่น จำนวน ๑๐๐ คน เป็นเงิน ๕๖,๐๐๐ บาท
 ค่าตอบแทนวิทยากร ๒ คน ๆ ละ ๖ ชั่วโมง ๆ ละ ๖๐๐ บาท จำนวน ๘ รุ่น ๕๗,๖๐๐ บาท
 ค่าวัสดุในการอบรม ๘ รุ่น เป็นเงิน ๘๐,๐๐๐ บาท
- ค่าใช้สอยในการติดตามประเมินโครงการ เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท
 - ค่าปฏิบัติงานนอกสถานที่เครือข่ายในการเยี่ยมในชุมชนของนักเรียนและนักศึกษาที่ฝึกอบรม
 ค่าเบี้ยเลี้ยงในการนิเทศของกศน. สพป. สพม. สช. สอศ. สธ. ในจังหวัดชัยนาท วันละ ๑๒๐ บาท/
 คน จำนวน ๕๐ คน จำนวน ๒๐ วัน เป็นเงิน ๑๒๐,๐๐๐ บาท
 ค่าชดเชยน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท
 ค่าวัสดุและค่าใช้สอยในการฝึกปฏิบัติการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ เป็นเงิน ๔๐,๐๐๐ บาท
 - การสรุปผลและจัดทำรายงานการประเมินโครงการ (สถานที่เอกชนหรือโรงแรม)
 ค่าอาหารกลางวัน ๑ มื้อ ๆ ละ ๓๐๐ บาท ๒ วัน จำนวน ๓๐ คน เป็นเงิน ๑๘,๐๐๐ บาท
 ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ๒ มื้อ ๆ ละ ๕๐ บาท ๒ วัน จำนวน ๓๐ คน เป็นเงิน ๖,๐๐๐ บาท
- หมายเหตุ ขอถัวจ่ายทุกรายการตามที่จ่ายจริง

แหล่งงบประมาณ : สำนักงานศึกษาธิการ

การวิเคราะห์ความเสี่ยงของโครงการ :

ปัจจัยความเสี่ยง

- สื่อ วัสดุอุปกรณ์การช่วยเหลือผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอ และความสนใจระยะเวลาในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายไม่เพียงพอการฝึกอบรม

แนวทางการบริหารความเสี่ยง

- ขอสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์การช่วยเหลือผู้อายุ เพื่อใช้จัดกิจกรรมกระบวนการในการส่งเสริมเรียนรู้ การดูแลผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับกิจกรรม และเพิ่มขยายระยะเวลาส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มในปีต่อไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ :

นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตผู้สูงอายุ และนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

หน่วยงานรับผิดชอบ : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท

เครือข่าย : ศธจ. สพป. สพม. สช กศน. สอศ. สธ. (สาธารณสุข) พม.

ผู้รับผิดชอบ/เบอร์โทรศัพท์:

นายณัฐวุฒิ เขียรถาวร ตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงาน กศน.จังหวัดชัยนาท

E-mail :

Ton๒๐๐๓๒๖@gmail.com